Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

20. mai 2021 * [i]

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tsiviil- ja kaubandusasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Kohtualluvus kindlustusasjade puhul – Artikkel 10 – Artikli 11 lõike 1 punkt a – Võimalus esitada kindlustusandja vastu, kelle alaline elu- või asukoht on liikmesriigis, hagi muus liikmesriigis hageja alalise elukoha kohtusse, kui tegemist on kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isiku esitatud hagiga – Artikli 13 lõige 2 – Hagi, mille kahjustatud isik esitab otse kindlustusandja vastu – Isikuline kohaldamisala – Mõiste „kahjustatud isik“ – Kindlustusvaldkonna ettevõtja – Valikuline kohtualluvus – Artikli 7 punktid 2 ja 5 – Mõisted „filiaal“, „esindus“ või „muu üksus“

Kohtuasjas C-913/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy w Białymstoku (Białystoki rajoonikohus, Poola) 18. novembri 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. detsembril 2019, menetluses

CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

versus

Gefion Insurance A/S,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president A. Prechal, kohtunikud N. Wahl, F. Biltgen, L. S. Rossi (ettekandja) ja J. Passer,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, esindaja: *radca prawny* K. Janiec-Janowska,

– Gefion Insurance A/S, esindaja: *radca prawny* I. Łyszkiewicz,

– Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Heller ja B. Sasinowska,

* Kohtumenetluse keel: poola.

olles 14. jaanuari 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 13 lõiget 2 koostoimes artikliga 10 ja artikli 7 punktidega 2 ja 5.

2 Taotlus on esitatud Poolas asutatud osaühingu CNP spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (edaspidi „CNP“) ja Taanis asutatud kindlustusseltsi Gefion Insurance A/S vahelises kohtuvaidluses Poolas toimunud liiklusõnnetusega tekitatud kahju hüvitamise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 1215/2012

3 Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 15, 18 ja 34 on märgitud:

„(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seepärast peaks alati olema tagatud kohtualluvus kostja elukoha alusel, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida vastuolulist kohtualluvust, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt kindlaks määratud.

[…]

(18) Kindlustus-, tarbija- ja töölepingute puhul tuleks nõrgemat poolt kaitsta soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad.

[…]

(34) Tuleks tagada [27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32), mida on muudetud hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta selle konventsiooniga], [nõukogu 22. detsembri 2000. aasta] määruse (EÜ) nr 44/2001 [kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42)] ja käesoleva määruse vaheline järjepidevus ning selleks tuleks ette näha üleminekusätted. Järjepidevust on vaja ka Euroopa Liidu Kohtu tõlgendustes [selle] konventsiooni ja seda asendavate määruste kohta.“

4 Määruse nr 1215/2012 II peatüki „Kohtualluvus“ 1. jagu „Üldsätted“ sisaldab artikleid 4–6.

5 Nimetatud määruse artikli 4 lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesoleva määruse kohaselt esitatakse hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse sõltumata nende kodakondsusest.“

6 Määruse nr 1215/2012 artikli 5 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib hagi esitada teise liikmesriigi kohtusse üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.“

7 Määruse II peatüki 2. jagu „Valikuline kohtualluvus“ sisaldab muu hulgas artiklit 7, milles on sätestatud:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi teises liikmesriigis:

[…]

2) lepinguvälise kahju puhul selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda;

[…]

5) filiaali, esinduse või muu üksuse tegevusest tuleneva vaidluse puhul selle paiga kohtutesse, kus filiaal, esindus või muu üksus asub;

[…].“

8 Määruse nr 1215/2012 II peatüki 3. jagu „Kohtualluvus kindlustusasjade puhul“ sisaldab artikleid 10–16.

9 Määruse artikkel 10 on sõnastatud järgmiselt:

„Kindlustusasjades määratakse kohtualluvus kindlaks käesoleva jao kohaselt, ilma et see piiraks artikli 6 või artikli 7 punkti 5 kohaldamist.“

10 Määruse nr 1215/2012 artikli 11 lõikes 1 on ette nähtud:

„Kindlustusandja vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi kas:

a) selle liikmesriigi kohtusse, kus on tema alaline elukoht;

b) kui tegemist on kindlustusvõtja, kindlustatu või soodustatud isiku esitatud hagiga, muus liikmesriigis hageja alalise elukoha kohtusse, või

[…].“

11 Määruse artiklis 12 on sätestatud:

„Vastutuskindlustuse või kinnisasja kindlustamise puhul võib esitada hagi kindlustusandja vastu ka selle paiga kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud. Sama kehtib ka juhul, kui vallas- ja kinnisasi on hõlmatud ühise kindlustuspoliisiga ning sama juhtumi tõttu on kahjustada saanud mõlemad.“

12 Nimetatud määruse artikli 13 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Vastutuskindlustuse puhul võib menetlusse, mille kahjustatud isik on algatanud kindlustatu suhtes, kaasata ka kindlustusandja, kui asjaomase kohtu suhtes kohaldatav õigus seda võimaldab.

2. Artikleid 10, 11 ja 12 kohaldatakse hagide suhtes, mille kahjustatud isik algatab otse kindlustusandja vastu juhul, kui sellised otsehagid on lubatud.“

Direktiiv 2009/138/EÜ

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (ELT 2009, L 335, lk 1) artikli 145 „Filiaali asutamise tingimused“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et kindlustusandja, kes soovib asutada teise liikmesriigi territooriumil filiaali, teatab sellest oma päritoluliikmesriigi järelevalveasutustele.

Kindlustusandja pidevat kohalolekut liikmesriigi territooriumil käsitletakse samal viisil nagu filiaali, isegi kui see kohalolek ei võta filiaali kuju, vaid seisneb ainult kontoris, mida haldab kindlustusandja enda personal või isik, kes on sõltumatu, kuid kellel on pidev volitus tegutseda kindlustusandja nimel esindajana.“

14 Direktiivi artiklis 151 „Nõudeid esitavate isikute mittediskrimineerimine“ on märgitud:

„Vastuvõttev liikmesriik nõuab, et kahjukindlustusandja tagaks, et tema territooriumil toimunud sündmustest tulenevaid nõudeid esitavaid isikuid ei panda ebasoodsamasse olukorda seetõttu, et kindlustusandja kindlustab I lisa A osa liiki 10 kuuluva riski (välja arvatud vedaja vastutus) teenuste osutamise alusel, aga mitte selles liikmesriigis asuva püsiva tegevuskoha kaudu.“

15 Direktiivi artiklis 152 „Esindaja“ on sätestatud:

„1. Artiklis 151 osutatud eesmärkidel nõuab vastuvõttev liikmesriik kahjukindlustusandjalt sellise oma territooriumil elava või asuva esindaja määramist, kes kogub nõuete kohta kogu vajaliku teabe ja kellel on piisavad volitused esindada kindlustusandjat suhetes kahjukannatanutega, kes võiksid esitada nõudeid, sealhulgas nõuete väljamaksmisel, ning esindada kahjukindlustusandjat või vajaduse korral lasta teda esindada seoses nende nõuetega selle liikmesriigi kohtutes ja ametiasutustes.

[…]

3. Esindaja määramine ei kujuta endast filiaali avamist artikli 145 tähenduses.

[…].“

Poola õigus

16 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (kodeks postępowania cywilnego) artikli 1099 kohaselt hindab asja menetlev kohus omal algatusel igas menetlusstaadiumis, kas asi allub riigi kohtutele, ja kohtualluvuse puudumisel tunnistab hagi vastuvõetamatuks. Riigisisese kohtualluvuse puudumine on menetluse tühisuse alus.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 Poolas toimus 28. veebruaril 2018 liiklusõnnetus, milles põrkasid kokku kaks sõidukit. Õnnetuse põhjustanud isik oli enne seda sõlminud Gefioniga mootorsõiduki valdaja vastutuskindlustuse lepingu.

18 Kahjustatud isik rentis 1. märtsil 2018 tasu eest asendussõiduki remonditöökojalt, kellele tema kahjustatud sõiduk oli üle antud. Renditeenuse eest tasudes loovutas see isik nõude loovutamise lepingu alusel remonditöökojale nõudeõiguse Gefioni vastu. Remonditöökoda loovutas 25. juunil 2018 nõude loovutamise lepingu alusel sellesama nõude CNP-le.

19 CNP palus 25. juuni 2018. aasta kirjas, et Gefion tasuks asendussõiduki rentimise eest esitatud arvel märgitud summa. See makseteatis saadeti osaühing Polins spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (edaspidi „Polins“) aadressile, kelle registrijärgne asukoht on Żychlinis (Poola) ja kes – nagu nähtub eelotsusetaotlusest – esindab Poolas Gefioni huve.

20 Poolas asutatud äriühing Crawford Polska sp. z o.o., kelle Gefion oli volitanud kahjukäsitlusega tegelema, kiitis 16. augusti 2018. aasta kirjas osaliselt heaks asendussõiduki rentimist puudutava arve ja andis CNP-le osa selle rendi eest esitatud arvel märgitud summast.

21 Selle kirja lõpus märkis Crawford Polska, et tema kui Gefioni volitatud isiku või otse Gefioni vastu on võimalik esitada kaebus „üldist kohtualluvust käsitlevate sätete kohaselt või kindlustusvõtja, kindlustatud isiku, kindlustuslepingu alusel soodustatud või õigustatud isiku elu- või asukohajärgsele kohtule“.

22 CNP esitas 20. augustil 2018 Gefioni vastu hagi Sąd Rejonowy w Białymstokule (Białystoki rajoonikohus, Poola). Selle kohtu rahvusvahelise kohtualluvuse osas viitas CNP Gefioni avalikustatud teabele, mille kohaselt Polins on Gefioni peamine esindaja Poolas. CNP palus, et Gefionile adresseeritud dokumendid saadetaks Polinsi aadressile.

23 See kohus väljastas 11. detsembril 2018 maksekäsu.

24 Gefion esitas maksekäsule vastuväite, vaieldes vastu sellele, et vaidlus allub Poola kohtutele. Nimelt, olles esiteks väitnud, et CNP tegutseb kutseliselt kindlustuslepingutest tulenevate nõuete väljaostmisega, järeldas Gefion sellest, et CNP ei ole kindlustusvõtja, kindlustatud isik ega soodustatud isik määruse nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkti b tähenduses ning et tal ei ole seega kindlustusasjades võimalik esitada hagisid mõne muu liikmesriigi kohtusse kui see, kus on kindlustusandja asukoht.

25 Gefion viitas lisaks 31. jaanuari 2018. aasta kohtuotsusele Hofsoe (C-106/17, EU:C:2018:50), kinnitamaks seda, et arvestades määruse nr 1215/2012 artikli 13 lõike 2 kaitsefunktsiooni, ei saa isik, kes tegutseb kutseliselt kindlustushüvitistega seotud nõuete sissenõudmise valdkonnas niisuguste nõuete lepingulise omandajana, saada erikaitset, mida pakub võimalus kohaldada määruse II peatüki 3. jaos ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskirju.

26 CNP vastas, et Gefion on Poolas kantud liikmesriikide ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) riikide kindlustusseltside nimekirja, mille üle teeb järelevalvet Komisja Nadzoru Finansowego (Poola finantsinspektsioon); et kostja müüb kindlustuspoliise Poolas ja on lubamatu, et kahjustatud isikult nõude üle võtnud isik ei saa nõuda põhikohtuasjas käsitletavate remondikulude hüvitamist selle koha kohtus, kus leidis aset kahjujuhtum ja kus remonti tehti.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi seoses sellega, kas CNP võib käesoleval juhul põhjendatult tugineda määruse nr 1215/2012 II peatüki 3. jaos sätestatud kohtualluvuse eeskirjadele. Kohus küsib täpsemalt, kas CNP-l kui ettevõtjal, kes on omandanud kahjustatud isikult vastutuskindlustusest tuleneva nõude kindlustusandja vastu, on võimalik saada kaitset, mida selle jao

sätted annavad õigussuhte nõrgemale poolele. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleks pigem kaaluda selle määruse II peatüki 2. jao sätete – täpsemalt selle määruse artikli 7 punkti 2 või artikli 7 punkti 5 kohaldamist. Lõpuks ei ole ta kindel, kuidas tõlgendada mõisteid „filiaal“, „esindus“ või „muu üksus“ artikli 7 punkti 5 tähenduses.

28 Niisugustel asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy w Białymstoku (Białystoki rajoonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 1215/2012] artikli 13 lõiget 2 koostoimes artikliga 10 tuleb tõlgendada nii, et kahjustatud isikult tsiviilvastutuskindlustuse andja vastu nõude omandanud ettevõtja ja selle [tsiviilvastutuskindlustuse]andja vahelises kohtuvaidluses ei ole välistatud kohtualluvuse kindlaksmääramine selle määruse artikli 7 punkti 2 või artikli 7 punkti 5 alusel?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, kas siis tuleb [määruse nr 1215/2012] artikli 7 punkti 5 tõlgendada nii, et liikmesriigis tegutsev äriühing, kes teises liikmesriigis asutatud kindlustusandjaga sõlmitud lepingu alusel tegutsedes hüvitab mootorsõidukite kohustusliku vastutuskindlustuse alusel varakahjusid, on selle kindlustusandja filiaal, esindus või muu üksus?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, kas siis tuleb [määruse nr 1215/2012] artikli 7 lõiget 2 tõlgendada nii, et see kujutab endast autonoomset kohtualluvuse alust selle liikmesriigi kohtu jaoks, kus kahju tekkis ja kus võlausaldaja, kes omandas mootorsõidukite kohustusliku vastutuskindlustuse raames kahjustatud isiku nõude, esitab hagi teises liikmesriigis asutatud kindlustusandja vastu?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja kolmas küsimus

29 Oma esimese ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1215/2012 artikli 13 lõiget 2 koostoimes sama määruse artikliga 10 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui kohtuvaidluse korral ühelt poolt ettevõtja, kes on omandanud nõude, mis algul kuulus kahjustatud isikule tsiviilvastutuskindlustuse andja vastu, ja teiselt poolt sellesama tsiviilvastutuskindlustuse andja vahel, põhineb kohtualluvus sõltuvalt olukorrast autonoomselt selle määruse artikli 7 punktil 2 või artikli 7 punktil 5.

30 Kõigepealt tuleb märkida, et kuna vastavalt määruse nr 1215/2012 põhjendusele 34 tunnistatakse selle määrusega kehtetuks ja asendatakse määrus nr 44/2001, mis omakorda asendas 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades, mida on muudetud hilisemate konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta selle konventsiooniga, siis kehtib tõlgendus, mille Euroopa Kohus on andnud viimasena nimetatud õigusinstrumentide sätetele, ka määruse nr 1215/2012 suhtes, kui neid sätteid võib pidada „samaväärseks“ (9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Verein für Konsumenteninformation, C-343/19, EU:C:2020:534, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Määruse nr 1215/2012 artikli 4 lõike 1 kohaselt esitatakse hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, põhimõtteliselt selle liikmesriigi kohtutesse. Selle määruse artikli 5 lõikes 1 on siiski erandina ette nähtud, et need isikuid saab teise liikmesriigi kohtusse kaevata nimetatud määruse II peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.

32 Mis täpsemalt puudutab nimetatud määruse II peatüki 3. jagu „Kohtualluvus kindlustusasjade puhul“, siis luuakse sellega kindlustusasjade kohtualluvuse määramise autonoomne süsteem (vt analoogia alusel 12. mai 2005. aasta kohtuotsus Société financière et industrielle du Peloux, C-112/03, EU:C:2005:280, punkt 29).

33 Määruse nr 1215/2012 artiklis 10 on nimelt täpsustatud, et kindlustusasjades määratakse kohtualluvus kindlaks selle 3. jao sätetega, mis sisaldab artikleid 10-16, ilma et see piiraks nimetatud määruse artikli 6 ja artikli 7 punkti 5 kohaldamist.

34 Sellest järeldub, et määruse nr 1215/2012 II peatüki 3. jagu reguleerib kindlustusasjades kohtualluvust autonoomselt, mistõttu peale 3. jaos endas ette nähtud kohtualluvuse aluste on selles valdkonnas välistatud muud kohtualluvuse alused kui need, millele on selle määruse artiklis 10 otsesõnu viidatud, ehk nimetatud määruse artiklis 6 ja artikli 7 punktis 5 osutatud kohtualluvuse alused.

35 Seega, kuna määruse nr 1215/2012 artiklis 10 ei ole viidatud selle määruse artikli 7 punktile 2, ei ole viimati nimetatud säte kohaldatav, kui vaidlus kuulub kohtualluvuse osas selle määruse II peatüki 3. jao kohaldamisalasse.

36 Sellist tõlgendust toetab määruse nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkti a ja artikli 12 sõnastus, milles kehtestatakse selle määruse artikli 4 lõikes 1 ja artikli 7 punktis 2 sisalduvatega analoogsed kohtualluvuse eeskirjad.

37 Lisaks tuleb märkida, et määruse nr 1215/2012 artikli 13 lõike 2 kohaselt kohaldatakse selle määruse artikleid 10–12 hagide suhtes, mille kahjustatud isik esitab otse kindlustusandja vastu juhul, kui sellised otsehagid on lubatud.

38 Sellega seoses on selle määruse nr 1215/2012 artikli 13 lõikes 2 tehtud viite eesmärk lisada selle määruse artikli 11 lõike 1 punktis b toodud hagejate loetelusse isikud, kes on kandnud kahju, piiramata nende isikute ringi nendega, kes on seda kandnud otseselt (vt määruse nr 44/2001 kohta analoogia alusel 20. juuli 2017. aasta kohtuotsus MMA IARD, C-340/16, EU:C:2017:576, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Samas tuleb märkida, et määruse nr 1215/2012 II peatüki 3. jao eesmärk on selle määruse põhjenduse 18 kohaselt kaitsta nõrgemat lepingupoolt tema huve arvestades soodsamate kohtualluvuse eeskirjadega kui üldised eeskirjad, ning et selline eesmärk tähendab, et selles jaos ette nähtud valikulise kohtualluvuse eeskirjade kohaldamine ei laiene isikutele, kelle puhul ei ole niisugune kaitse õigustatud (vt selle kohta 27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus Balta, C-803/18, EU:C:2020:123, punktid 27 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

40 Kuigi isikul, kellele kahjustatud isiku nõuded loovutati ja keda ennast võib pidada nõrgemaks osapooleks, peab olema võimalik tugineda kohtualluvuse erinormidele, mis on määratletud määruse nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punktis b koostoimes artikli 13 lõikega 2, ei ole mingisugune erikaitse aga õigustatud kindlustuse valdkonna ettevõtjate vahelistes suhetes, millest mitte kellegi puhul ei saa eeldada, et ta on teisega võrreldes nõrgemal positsioonil (vt selle kohta 31. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, punktid 39 ja 42 ning seal viidatud kohtupraktika).

41 Euroopa Kohus leidis seega, et sotsiaalkindlustusasutus, kes on liiklusõnnetuses vahetult kahju kannatanud isiku nõuded seaduse alusel omandanud, ei saa tugineda määruse nr 44/2001 artikli 9 lõike 1 punktile b koostoimes artikli 11 lõikega 2, millele vastavad määruse nr 1215/2012 artikli 11 lõike 1 punkt b ja artikli 13 lõige 2, et esitada oma asukohajärgse liikmesriigi kohtutele otse hagi õnnetuse eest väidetavalt vastutava isiku kindlustusandja vastu, kes on asutatud teises liikmesriigis (vt selle kohta 17. septembri 2009. aasta kohtuotsus Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 Euroopa Kohus on veel otsustanud, et niisugusele isikule, kes tegeleb oma majandus- või kutsetegevuse raames kindlustushüvitiste sissenõudmisega, kui talle on lepingu alusel vastavad nõuded loovutatud, ei laiene erikaitse, mida pakub *forum actoris* (31. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, punkt 43).

43 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et CNP tegevusala on nõuete sissenõudmine kindlustusandjatelt. See asjaolu, mille kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne, takistab selle äriühingu käsitamist vastaspoole suhtes nõrgemal positsioonil oleva poolena käesoleva kohtuotsuse punktides 40–42 viidatud kohtupraktika tähenduses, mistõttu ei saa tema suhtes kohaldada määruse nr 1215/2012 artiklites 10–16 ette nähtud kohtualluvuse erinorme.

44 Tuleb analüüsida, kas niisuguse kohtu kohtualluvus, kes lahendab kohtuvaidlust ühelt poolt ettevõtja, kes on omandanud algul kahjustatud isikule kuulunud nõude kindlustusandja vastu, ja teiselt poolt sellesama kindlusandja vahel, saab seda järeldust arvestades põhineda määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktil 2 või artikli 7 punktil 5.

45 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kuna nõue, mille üks kindlustusandja on esitanud teise kindlustusandja vastu, ei kuulu määruse nr 44/2001 II peatüki 3. jao kohaldamisalasse, kohaldatakse sellisele nõudele selle määruse II peatüki 2. jakku kuuluva artikli 6 punkti 2 juhul, kui niisugune nõue vastab asjaomases sättes nimetatud tingimustele (vt selle kohta 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus SOVAG, C-521/14, EU:C:2016:41, punkt 31).

46 Analoogia alusel tuleb asuda seisukohale, et juhul, kui määruse nr 1215/2012 II peatüki 3. jagu ei ole nõude suhtes kohaldatav seetõttu, et üks pool ei ole teise suhtes nõrgemal positsioonil, võib see nõue kuuluda sama peatüki 2. jao ja eelkõige selle määruse artikli 7 punkti 2 või artikli 7 punkti 5 kohaldamisalasse, isegi kui tegemist on kindlustusasjadega seotud vaidlusega, tingimusel et nimetatud sätetes nende sätete kohaldamiseks ette nähtud tingimused on täidetud.

47 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb esimesele ja kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 13 lõiget 2 koostoimes selle määruse artikliga 10 tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata kohtuvaidluse korral ühelt poolt ettevõtja, kes on omandanud nõude, mis algul kuulus kahjustatud isikule tsiviilvastutuskindlustuse andja vastu, ja teiselt poolt sellesama tsiviilvastutuskindluse andja vahel, mistõttu ei ole sellega vastuolus see, kui kohtualluvus niisuguse vaidluse lahendamiseks põhineb sõltuvalt olukorrast selle määruse artikli 7 punktil 2 või artikli 7 punktil 5.

Teine küsimus

48 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et äriühingut, kes teises liikmesriigis asutatud kindlustusandjaga sõlmitud lepingu alusel tegeleb viimase nimel ja huvides mootorsõidukite kohustusliku vastutuskindlustuse raames kahju hüvitamisega, tuleb pidada filiaaliks, esinduseks või muuks üksuseks selle sätte tähenduses.

49 Esitatud küsimustele vastamiseks on oluline meeles pidada, et üksnes erandina määruse nr 1215/2012 artikli 4 lõikes 1 toodud üldisest põhimõttest, mis määrab kohtualluvuse selle liikmesriigi kohtutele, mille territooriumil on kostja alaline elukoht, näeb viidatud määruse II peatüki 2. jagu ette teatava hulga valikulisi kohtualluvusi, mille hulgas on ka nimetatud määruse artikli 7 punktis 5 sätestatud kohtualluvus. Kuna filiaali, esinduse ja muu üksuse asukoha kohtu kohtualluvus nende tegevusest tuleneva vaidluse puhul selle sätte tähenduses tuleneb valikulise kohtualluvuse normist, siis tuleb seda tõlgendada autonoomselt ja kitsalt, mistõttu ei ole lubatud tõlgendus, mis läheks kaugemale nimetatud

määruses otsesõnu ette nähtud juhtudest (vt määruse nr 44/2001 artikli 5 punktiga 5 analoogia alusel 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 5 selliselt ette nähtud valikulise kohtualluvuse norm põhineb iseäranis tiheda seose olemasolul vaidluse ja selle paiga kohtute vahel, kuhu võidakse vaidlus lahendamiseks esitada, mis õigustab neile kohtutele kohtualluvuse andmist korrakohase õigusemõistmise ja menetluse otstarbeka korraldamise kaalutlustel (vt määruse nr 44/2001 artikli 5 punktiga 5 analoogia alusel 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Sellega seoses nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et kaks kriteeriumi võimaldavad kindlaks teha, kas vaidlus puudutab filiaali, esinduse või muu üksuse tegevust määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 tähenduses.

52 Esiteks eeldavad selle sätte tähenduses mõisted „filiaal“, „esindus“ ja „muu üksus“ tegevuskeset, mis on loodud emaettevõtja püsiva laiendusena. Sellel keskusel peab olema juhatus ja varalised vahendid tehingute tegemiseks kolmandate isikutega, kes ei pea seega selleks otse emaettevõtja poole pöörduma. Teiseks peab vaidlus puudutama kas filiaali tegevusega seotud toiminguid või filiaali poolt emaettevõtja nimel võetud kohustusi, kui viimaseid peab täitma filiaali asukohariigis (vt selle kohta 19. juuli 2012. aasta kohtuotsus Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, punkt 48; 5. juuli 2018. aasta kohtuotsus flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 59, ja 11. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Ryanair, C-464/18, EU:C:2019:311, punkt 33).

53 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et kuigi Poolas esindavad Gefioni huve kaks äriühingut, nimelt Polins ja Crawford Polska, volitas Gefion just viimast põhikohtuasjas kõne all olevat kahjujuhtumit lahendama. Seega tuleb asuda seisukohale, et eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib Euroopa Kohtult määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 ulatuse kohta just seoses Crawford Polska tegevusega.

54 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 52 viidatud kohtupraktikast tulenevat esimest kriteeriumi, siis nähtub eelotsusetaotlusest, et kui faktiliste asjaolude hindamisest – mille peab läbi viima eelotsusetaotluse esitanud kohus – ei tulene teisiti, on Crawford Polska Poola õiguse alusel asutatud osaühing, mistõttu tal on juriidilise isikuna iseseisev õigusvõime ja tal on juhatus.

55 Lisaks on Crawford Polskal Gefionilt saadud volituse kohaselt õigus „[hüvitamis]nõuded täies ulatuses läbi vaadata“, kusjuures eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab lisaks, et Crawford Polskal on täielik pädevus teha toiminguid, mis tekitavad õiguslikke tagajärgi kindlustusandjale, ning tegutseda Gefioni nimel ja huvides.

56 Seega, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 63 sisuliselt märkis, näib, et Crawford Polskal on selle volituse alusel täielik pädevus tegeleda kahjukäsitlusega ja nõuete lahendamisega, mis tekitab kindlustusandjale õiguslikke tagajärgi, mistõttu tuleb Crawford Polskat pidada tegevuskeskuseks, mis jätab väljapoole püsivalt mulje, et tegemist on emaettevõtja laiendusega.

57 Seevastu peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas sellel tegevuskeskusel on varalised vahendid selleks, et ta saaks kolmandate isikutega tehinguid teha ega peaks otse emaettevõtja poole pöörduma.

58 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 52 viidatud kohtupraktikast tulenevat teist kriteeriumi, siis tuleb kõigepealt märkida, et põhikohtuasja ei saa käsitleda nii, et see puudutab Crawford Polska tegevusega seotud toiminguid, kuna see ei puuduta selle äriühingu juhtimisega seonduvaid õigusi ja lepingulisi või lepinguväliseid kohustusi (vt selle kohta 22. novembri 1978. aasta kohtuotsus Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, punkt 13).

59 Mis puudutab seejärel küsimust, kas põhikohtuasi puudutab Crawford Polska poolt Gefioni nimel võetud kohustusi, siis on käesoleva kohtuotsuse punktis 53 märgitud, et viimane volitas esimest tegelema põhikohtuasjas käsitletava kahjukäsitlusega ja nõuete lahendamisega. Lisaks nähtub eelotsusetaotlusest, et just Crawford Polska ise tegi Gefioni nimel ja huvides otsuse anda CNP-le ainult osa nõutud hüvitisest. Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 66 märkis: kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks aga seda asjaolu kinnitama, tuleneks sellest, et Crawford Polska ei olnud pelgalt vahendaja, kelle ülesanne oli teavet edastada, vaid ta aitas aktiivselt kaasa põhikohtuasja aluseks olevale õiguslikule olukorrale. Võttes arvesse Crawford Polska seotust põhikohtuasja poolte vahelise õigussuhtega, tuleb seda vaidlust seega käsitada nii, et see puudutab Crawford Polska poolt Gefioni nimel võetud kohustusi (vt selle kohta 11. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Ryanair, C-464/18, EU:C:2019:311, punktid 34 ja 35).

60 Lõpuks, mis puudutab eelotsusetaotluse esitanud kohtu ning Gefioni ja Euroopa Komisjoni lisaks esitatud argumenti, et mõisteid „filiaal“, „esindus“ ja „muu üksus“ määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 tähenduses tuleb mõista koostoimes direktiiviga 2009/138, eriti selle direktiivi artiklites 145 ja 152 sätestatud mõistetega „pidev kohalolek“ ja „esindaja“, siis piisab, kui märkida, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 tuleb tõlgendada autonoomselt, lähtuvalt selle määruse ülesehitusest ja eesmärgist – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 72 märkis – ning järgides nimetatud sätet käsitlevas kohtupraktikas sõnastatud konkreetseid kriteeriume.

61 Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et äriühingut, kes teises liikmesriigis asutatud kindlustusandjaga sõlmitud lepingu alusel tegeleb liikmesriigis viimase nimel ja huvides mootorsõidukite kohustusliku vastutuskindlustuse raames kahju hüvitamisega, tuleb pidada filiaaliks, esinduseks või muuks üksuseks selle sätte tähenduses, kui see äriühing

– jätab väljapoole püsivalt mulje, et tegemist on kindlustusettevõtja laiendusega, ja

– sellel on juhatus ja varalised vahendid selleks, et ta saaks kolmandate isikutega tehinguid teha ega peaks otse kindlustusandja poole pöörduma.

Kohtukulud

62 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 13 lõiget 2 koostoimes selle määruse artikliga 10 tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata kohtuvaidluse korral ühelt poolt ettevõtja, kes on omandanud nõude, mis algul kuulus kahjustatud isikule tsiviilvastutuskindlustuse andja vastu, ja teiselt poolt sellesama tsiviilvastutuskindluse andja vahel, mistõttu ei ole sellega vastuolus see, kui kohtualluvus niisuguse vaidluse lahendamiseks põhineb sõltuvalt olukorrast selle määruse artikli 7 punktil 2 või artikli 7 punktil 5.**

2. **Määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 5 tuleb tõlgendada nii, et äriühingut, kes teises liikmesriigis asutatud kindlustusandjaga sõlmitud lepingu alusel tegeleb liikmesriigis viimase nimel ja huvides mootorsõidukite kohustusliku vastutuskindlustuse raames kahju hüvitamisega, tuleb pidada filiaaliks, esinduseks või muuks üksuseks selle sätte tähenduses, kui see äriühing**

– **jätab väljapoole püsivalt mulje, et tegemist on kindlustusettevõtja laiendusega, ja**

– **sellel on juhatus ja varalised vahendid selleks, et ta saaks kolmandate isikutega tehinguid teha ega peaks otse kindlustusandja poole pöörduma.**

Allkirjad

i — Käesoleva otsuse eestikeelse teksti resolutsiooni on pärast selle elektroonilist avaldamist keeleliselt muudetud.